

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έβδομο τμήμα)

της 13ης Οκτωβρίου 2022*

«Προδικαστική παραπομπή – Κοινωνική ασφάλιση – Κανονισμός (ΕΚ) 883/2004 – Άρθρα 67 και 68 – Οικογενειακές παροχές – Δικαίωμα σε συνταξιοδοτικές παροχές – Δικαιούχος συντάξεων από δύο κράτη μέλη – Κράτος μέλος/κράτη μέλη στο οποίο/στα οποία ο δικαιούχος δικαιούται οικογενειακές παροχές – Κανονισμός (ΕΚ) 987/2009 – Άρθρο 60, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος – Νομοθεσία κράτους μέλους που προβλέπει τη χορήγηση οικογενειακών παροχών στον γονέα με τον οποίο διαμένει το τέκνο – Μη άσκηση από τον γονέα αυτόν του δικαιώματός του να ζητήσει τις εν λόγω παροχές – Υποχρέωση να λαμβάνεται υπόψη η αίτηση που υπέβαλε ο άλλος γονέας – Αίτηση επιστροφής των οικογενειακών παροχών που καταβλήθηκαν στον άλλο γονέα – Επιτρέπεται»

Στην υπόθεση C-199/21,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Bundesfinanzgericht (Ομοσπονδιακό Φορολογικό Δικαστήριο, Αυστρία) με απόφαση της 19ης Μαρτίου 2021, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 30 Μαρτίου 2021, στο πλαίσιο της δίκης

DN

κατά

Finanzamt Österreich,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έβδομο τμήμα),

συγκείμενο από τους M. L. Arastey Sahún, πρόεδρο τμήματος, F. Biltgen (εισηγητή) και J. Passer, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: P. Pikamäe

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Pavliš, M. Smolek, και J. Vlácil,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους B.-R. Killmann και D. Martin,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 2ας Ιουνίου 2022,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 67, δεύτερη περίοδος, και του άρθρου 68, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (ΕΕ 2004, L 166, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2004, L 200, σ. 1), καθώς και του άρθρου 60 του κανονισμού (ΕΚ) 987/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού 883/2004 (ΕΕ 2009, L 284, σ. 1).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του DN και της Finanzamt Österreich (φορολογικής αρχής της Αυστρίας), πρώην Finanzamt Wien (φορολογικής αρχής της Βιέννης, Αυστρία) (στο εξής: φορολογική αρχή), σχετικά με την ανάκτηση των οικογενειακών παροχών που εισέπραξε ο DN στην Αυστρία κατά την περίοδο μεταξύ Ιανουαρίου και Αυγούστου 2013 για το οικονομικό βάρος της συντήρησης της θυγατέρας του που ζούσε με την πρώτην σύζυγό του στην Πολωνία.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο κανονισμός 883/2004

- 3 Κατά το άρθρο 1 του κανονισμού 883/2004:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού, νοούνται ως:

[...]

θ) “μέλος της οικογένειας”:

[...]

- 3) εάν, η δυνάμει των εδαφίων 1 και 2 εφαρμοστέα νομοθεσία, θεωρεί ως μέλη της οικογένειας ή του νοικοκυριού μόνο πρόσωπα που συγκατοικούν με τον ασφαλισμένο ή τον συνταξιούχο, θεωρείται ότι πληρούται η προϋπόθεση της συγκατοίκησης, εφόσον η συντήρηση του προσώπου βαρύνει κυρίως τον ασφαλισμένο ή το συνταξιούχο·

[...]

ιζ) “αρμόδιος φορέας”:

- i) ο φορέας στον οποίο είναι ασφαλισμένος ο ενδιαφερόμενος κατά τον χρόνο της αίτησης για παροχή,
- ή
- ii) ο φορέας από τον οποίο ο ενδιαφερόμενος δικαιούται ή θα δικαιούταν παροχές, εάν ο ίδιος, μέλος ή μέλη της οικογένειάς του κατοικούσαν στο κράτος μέλος στο οποίο ευρίσκεται ο φορέας αυτός,
- ή
- iii) ο φορέας τον οποίο έχει ορίσει η αρμόδια αρχή του ενδιαφερομένου κράτους μέλους,
- ή
- iv) εάν πρόκειται για σύστημα που αφορά στις υποχρεώσεις του εργοδότη σχετικά με τις παροχές που προβλέπονται στο άρθρο 3 παράγραφος 1, είτε ο εργοδότης ή ο ασφαλιστής που τον υποκαθιστά είτε, ελλείψει αυτού, ο οργανισμός ή η αρχή που έχει ορισθεί από την αρμόδια αρχή του ενδιαφερομένου κράτους μέλους·

[...]

ιθ) “αρμόδιο κράτος μέλος”: το κράτος μέλος στο οποίο ευρίσκεται ο αρμόδιος φορέας·

[...]

κστ) “οικογενειακή παροχή”: όλες οι παροχές σε είδος ή σε χρήμα που προορίζονται να αντισταθμίσουν τα οικογενειακά βάρη, εξαιρουμένων των προκαταβολών παροχών διατροφής και των ειδικών επιδομάτων τοκετού και υιοθεσίας που αναφέρονται στο παράρτημα Ι.»

4 Το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού έχει ως εξής:

«Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στους υπηκόους κράτους μέλους, τους ανιθαγενείς και τους πρόσφυγες που κατοικούν σε κράτος μέλος και υπάγονται ή είχαν υπαχθεί στη νομοθεσία ενός ή περισσότερων κρατών μελών καθώς και στα μέλη της οικογένειάς τους και στους επιζώντες τους.»

5 Ο κανονισμός εφαρμόζεται, σύμφωνα με το άρθρο του 3, παράγραφος 1, στοιχείο η', στις νομοθεσίες που αφορούν τους κλάδους κοινωνικής ασφάλισης που έχουν σχέση με οικογενειακές παροχές.

6 Στον τίτλο ΙΙΙ, κεφάλαιο 8, του ίδιου κανονισμού, το οποίο αφορά τις οικογενειακές παροχές, το άρθρο 67 του κανονισμού, το οποίο τιτλοφορείται «Μέλη οικογένειας που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος», ορίζει τα εξής:

«Ένα πρόσωπο δικαιούται οικογενειακές παροχές σύμφωνα με τη νομοθεσία του αρμόδιου κράτους μέλους και για τα μέλη της οικογένειάς του που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος, ως εάν κατοικούσαν στο έδαφος του πρώτου κράτους μέλους. Ωστόσο, οι συνταξιούχοι δικαιούνται τις οικογενειακές παροχές σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους που είναι αρμόδιο για τη χορήγηση της σύνταξής τους.»

- 7 Το άρθρο 68 του κανονισμού 883/2004, το οποίο περιλαμβάνεται επίσης στο κεφάλαιο 8 και φέρει τον τίτλο «Κανόνες προτεραιότητας στην περίπτωση σώρευσης δικαιωμάτων», προβλέπει στις παραγράφους 1 και 2 τα εξής:

«1. Εάν, κατά την ίδια περίοδο και για τα ίδια μέλη οικογενείας, προβλέπονται παροχές δυνάμει των νομοθεσιών περισσότερων του ενός κρατών μελών, εφαρμόζονται οι ακόλουθοι κανόνες προτεραιότητας:

α) στην περίπτωση παροχών που οφείλονται από περισσότερα του ενός κράτη μέλη για διαφορετικούς λόγους, η σειρά προτεραιότητας είναι η ακόλουθη: προηγούνται τα δικαιώματα που αποκτώνται λόγω της άσκησης μισθωτής ή μη μισθωτής δραστηριότητας, έπονται τα δικαιώματα που αποκτώνται λόγω οφειλόμενης σύνταξης και τελευταία εφαρμόζονται τα δικαιώματα που αποκτώνται λόγω κατοικίας·

β) στην περίπτωση παροχών που οφείλονται από περισσότερα του ενός κράτη μέλη για τον ίδιο λόγο, η σειρά προτεραιότητας καθορίζεται βάσει των ακόλουθων επικουρικών κριτηρίων:

[...]

ii) εάν πρόκειται για δικαιώματα που αποκτώνται λόγω οφειλόμενων συντάξεων: ο τόπος κατοικίας των τέκνων, υπό την προϋπόθεση ότι οφείλεται σύνταξη δυνάμει της νομοθεσίας του, και επικουρικά, εφόσον απαιτείται, η μεγαλύτερη διάρκεια ασφάλισης ή κατοικίας δυνάμει των συγκρουομένων νομοθεσιών·

[...]

2. Στην περίπτωση σώρευσης δικαιωμάτων, οι οικογενειακές παροχές χορηγούνται σύμφωνα με τη νομοθεσία που θεωρείται ότι έχει προτεραιότητα σύμφωνα με την παράγραφο 1. Τα δικαιώματα στις οικογενειακές παροχές που οφείλονται δυνάμει της ή των συγκρουομένων νομοθεσιών αναστέλλονται έως το ύψος του ποσού που προβλέπεται από την πρώτη νομοθεσία και παρέχονται, εφόσον απαιτείται, υπό μορφή διαφορικού συμπληρώματος, για το τμήμα που υπερβαίνει το προαναφερόμενο ποσό. Ωστόσο, δεν χρειάζεται η πρόβλεψη του διαφορικού αυτού συμπληρώματος για τέκνα τα οποία κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος, όταν το δικαίωμα στην εν λόγω παροχή βασίζεται αποκλειστικά στην κατοικία.»

Ο κανονισμός 987/2009

- 8 Το άρθρο 60, παράγραφος 1, του κανονισμού 987/2009 προβλέπει τα εξής:

«Η αίτηση χορήγησης οικογενειακών παροχών υποβάλλεται στον αρμόδιο φορέα. Για την εφαρμογή των άρθρων 67 και 68 του κανονισμού [883/2004], λαμβάνεται υπόψη η κατάσταση ολόκληρης της οικογενείας ως εάν όλα τα εμπλεκόμενα άτομα να υπάγονταν στη νομοθεσία του ενδιαφερόμενου κράτους μέλους και να κατοικούσαν εκεί, ιδίως όσον αφορά το δικαίωμα ενός προσώπου να απαιτεί τη χορήγηση των παροχών αυτών. Σε περίπτωση κατά την οποία ένα άτομο που δικαιούται να απαιτήσει τη χορήγηση παροχών δεν ασκήσει το δικαίωμά του, αίτηση οικογενειακών παροχών που υποβάλλεται από τον άλλο γονέα, πρόσωπο εξομοιούμενο με γονέα, ή πρόσωπο ή φορέα που ασκεί την κηδεμονία του ή των τέκνων, λαμβάνεται υπόψη από τον αρμόδιο φορέα του κράτους μέλους ή νομοθεσία του οποίου εφαρμόζεται.»

- 9 Το άρθρο 60, παράγραφοι 2 έως 5, του κανονισμού αυτού προβλέπει, μεταξύ άλλων, μηχανισμούς συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων φορέων διαφορετικών κρατών μελών για την εφαρμογή του άρθρου 68 του κανονισμού 883/2004.

Το αυστριακό δίκαιο

- 10 Το άρθρο 2 του Bundesgesetz betreffend den Familienlastenausgleich durch Beihilfen (ομοσπονδιακού νόμου περί της αντισταθμίσεως των οικογενειακών βαρών με επιδόματα), της 24ης Οκτωβρίου 1967 (BGBl. 376/1967), ως είχε κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης της κύριας δίκης (στο εξής: FLAG), ορίζει τα εξής:

«1. Τα πρόσωπα που έχουν την κατοικία τους ή τη συνήθη διαμονή τους στην ομοσπονδιακή επικράτεια δικαιούνται οικογενειακά επιδόματα,

[...]

b) για τα ενήλικα τέκνα τα οποία δεν έχουν συμπληρώσει τα 24 έτη και τα οποία παρακολουθούν μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισεως [...]

[...]

2. Δικαίωμα σε οικογενειακά επιδόματα για τέκνο που αναφέρεται στην παράγραφο 1 έχει το πρόσωπο στο νοικοκυριό του οποίου ανήκει το τέκνο. Το πρόσωπο το οποίο, ενώ το τέκνο δεν ανήκει στο νοικοκυριό του, φέρει το κύριο βάρος συντήρησης του τέκνου δικαιούται οικογενειακά επιδόματα αν κανένα άλλο πρόσωπο δεν είναι δικαιούχος κατά την πρώτη περίοδο της παραγράφου αυτής.

3. Για τους σκοπούς της παρούσας ενότητας, ως “τέκνα ενός προσώπου” νοούνται:

a) οι κατιόντες του,

[...]

5. Το τέκνο ανήκει στο νοικοκυριό του προσώπου με το οποίο μοιράζεται την ίδια οικία στο πλαίσιο ενιαίας οικονομικής διαχειρίσεως. Η ιδιότητα του μέλους του νοικοκυριού δεν θεωρείται ότι εκλείπει,

a) αν το τέκνο διαμένει προσωρινά μόνο εκτός της κοινής οικίας,

[...]».

- 11 Το άρθρο 26, παράγραφος 1, του FLAG ορίζει τα εξής:

«Οποιοσδήποτε έλαβε αχρεωστήτως τα οικογενειακά επιδόματα οφείλει να επιστρέψει τα επίμαχα ποσά.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 12 Ο DN, γεννηθείς στην Πολωνία, είναι από το 2001 Αυστριακός υπήκοος και έχει την κατοικία του αποκλειστικά στην Αυστρία.
- 13 Μέχρι το διαζύγιό τους το 2011, ο DN ήταν παντρεμένος με Πολωνή υπήκοο. Η τελευταία κατοικεί στην Πολωνία με την κόρη που απέκτησαν μαζί, η οποία γεννήθηκε το 1991 και είναι επίσης Πολωνή υπήκοος.
- 14 Από τον Νοέμβριο του 2011 ο DN λαμβάνει από τους αρμόδιους πολωνικούς και αυστριακούς φορείς πρόωρη σύνταξη γήρατος βάσει διαδοχικών περιόδων ασφάλισης που συμπλήρωσε στην Πολωνία και στην Αυστρία.
- 15 Η διαφορά της κύριας δίκης αφορά αίτηση ανάκτησης των οικογενειακών επιδομάτων υπό μορφή αντισταθμιστικών αποζημιώσεων καθώς και των εκπτώσεων φόρου λόγω τέκνου (στο εξής: επίμαχες οικογενειακές παροχές), τα οποία η φορολογική αρχή είχε χορηγήσει στον DN κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ Ιανουαρίου και Αυγούστου 2013 έναντι της οικονομικής επιβάρυνσης του για τη συντήρηση της αποκτηθείσας με την πρώην σύζυγο του θυγατέρας, η οποία σπούδαζε στην Πολωνία και στην οποία ο DN απέδιδε τις εν λόγω παροχές.
- 16 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι η πρώην σύζυγος του DN ουδέποτε υπέβαλε στην Αυστρία αίτηση για τη χορήγηση των επίμαχων οικογενειακών παροχών, δεδομένου ότι οι παροχές αυτές εξακολουθούσαν να χορηγούνται στον DN χωρίς να απαιτείται η υποβολή δήλωσης αποποίησης του επιδόματος από την πρώην σύζυγό του.
- 17 Εξάλλου, κατά την περίοδο αυτή, ούτε ο DN ούτε η πρώην σύζυγός του έλαβαν οικογενειακές παροχές στην Πολωνία, δεδομένου ότι το ποσό της σύνταξης που λάμβανε ο DN στην Αυστρία υπερέβαινε το ανώτατο όριο εισοδημάτων που προβλεπόταν για τη χορήγηση τέτοιων παροχών.
- 18 Με απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 2014, η φορολογική αρχή διέταξε την επιστροφή των επίμαχων οικογενειακών παροχών με την αιτιολογία ότι, εφόσον ο DN λάμβανε πολωνική σύνταξη, η Δημοκρατία της Αυστρίας δεν ήταν αρμόδια για τη χορήγηση των παροχών αυτών. Επιπλέον, η εν λόγω διοικητική αρχή έκρινε ότι η υποχρέωση καταβολής αντισταθμιστικού συμπληρώματος δυνάμει του άρθρου 68, παράγραφος 2, του κανονισμού 883/2004 δεν είχε εφαρμογή στο επικουρικό αρμόδιο κράτος μέλος σε περίπτωση λήψης σύνταξης.
- 19 Με την προσφυγή που άσκησε κατά της απόφασης αυτής ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, ήτοι του Bundesfinanzgericht (Ομοσπονδιακού Φορολογικού Δικαστηρίου, Αυστρία), ο DN υποστηρίζει ότι πληρούνταν οι προϋποθέσεις για την καταβολή από τη Δημοκρατία της Αυστρίας του αντισταθμιστικού συμπληρώματος βάσει του άρθρου 68, παράγραφος 2, σε συνδυασμό με τις σχετικές διατάξεις του FLAG.
- 20 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι υπάρχουν δύο αποκλίνουσες τάσεις στη νομολογία του και εκτιμά ότι, στο μέτρο που ο DN άσκησε μισθωτή δραστηριότητα στην Αυστρία στο πλαίσιο της άσκησης της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και λαμβάνει εκεί σύνταξη βάσει της δραστηριότητας αυτής, το εν λόγω κράτος μέλος είναι το μόνο «αρμόδιο για τη χορήγηση της σύνταξής του», κατά την έννοια της δεύτερης περιόδου του άρθρου 67 του κανονισμού 883/2004. Ως εκ τούτου, ο DN έχει, κατά το εν λόγω δικαστήριο, δικαίωμα λήψης των επίμαχων οικογενειακών παροχών και το μόνο ζήτημα που τίθεται είναι αν η Δημοκρατία της Αυστρίας οφείλει να τις καταβάλει κατά προτεραιότητα ή επικουρικά. Η αρμοδιότητα του

κράτους μέλους αυτού για τη χορήγηση των εν λόγω παροχών είτε κατά προτεραιότητα είτε επικουρικώς απορρέει επίσης από το άρθρο 68, παράγραφος 2, του κανονισμού αυτού, σκοπός του οποίου, πέραν της αποτροπής της παράνομης σώρευσης δικαιωμάτων, είναι, δυνάμει του μηχανισμού του διαφορικού συμπληρώματος, η διασφάλιση, στον μέγιστο βαθμό, των οικογενειακών παροχών.

- 21 Κατά το αιτούν δικαστήριο, το δικαίωμα λήψης οικογενειακών παροχών στην Πολωνία εξαρτάται αποκλειστικά, κατά το πολωνικό δίκαιο, από την προϋπόθεση της κατοικίας στο κράτος μέλος αυτό, ενώ στην Αυστρία το δικαίωμα βασίζεται, δυνάμει του δικαίου της Ένωσης, στη λήψη σύνταξης. Υπό τις συνθήκες αυτές, το εν λόγω δικαστήριο εκτιμά ότι, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 68, παράγραφος 1, στοιχείο α', του κανονισμού 883/2004, η Δημοκρατία της Αυστρίας είναι το κατά προτεραιότητα αρμόδιο κράτος μέλος και, επομένως, οφείλει να καταβάλει τις επίμαχες οικογενειακές παροχές στο σύνολό τους.
- 22 Το αιτούν δικαστήριο εκτιμά ότι η άποψη της φορολογικής αρχής κατά την οποία, εφόσον τόσο η Δημοκρατία της Αυστρίας όσο και η Δημοκρατία της Πολωνίας υπέχουν υποχρέωση να καταβάλουν σύνταξη στον DN, έχει εφαρμογή μόνον το άρθρο 68, παράγραφος 1, στοιχείο β', σημείο ii, του κανονισμού 883/2004 δεν λαμβάνει υπόψη το άρθρο 67 του κανονισμού αυτού και τούτο έχει ως συνέπεια ότι η Δημοκρατία της Πολωνίας είναι το κατά προτεραιότητα αρμόδιο κράτος μέλος ως κράτος μέλος κατοικίας της θυγατέρας του DN και της πρώην συζύγου του. Ακόμη και στην περίπτωση αυτή, στο μέτρο που, λόγω υπέρβασης του ανώτατου ποσού εισοδήματος για την παροχή δικαιώματος σε οικογενειακές παροχές στην Πολωνία, οι παροχές αυτές δεν θα είχαν καταβληθεί, η Δημοκρατία της Αυστρίας όφειλε να καταβάλει αντισταθμιστικό συμπλήρωμα δυνάμει του άρθρου 68, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού, έως το ύψος του ποσού που θα έπρεπε να είχε καταβάλει αν ήταν το κατά προτεραιότητα αρμόδιο κράτος μέλος.
- 23 Το αιτούν δικαστήριο διευκρινίζει ότι η φορολογική αρχή αιτιολογεί την απόφασή της περί ανακτήσεως των επίμαχων οικογενειακών παροχών επικαλούμενη επικουρικώς το γεγονός ότι, δυνάμει του άρθρου 2, παράγραφος 2, του FLAG, δικαιούχος των εν λόγω οικογενειακών παροχών ήταν η πρώην σύζυγος του DN, η οποία κατοικεί με το τέκνο τους στην Πολωνία, οπότε οι παροχές αυτές, τις οποίες λάμβανε ο DN, πρέπει να ανακτηθούν παρά το γεγονός ότι η πρώην σύζυγός του έχει απολέσει το δικαίωμα να υποβάλει αίτηση να της καταβληθούν. Το εν λόγω δικαστήριο διερωτάται αν το άρθρο 60, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του κανονισμού 987/2009, το οποίο προβλέπει ότι, σε περίπτωση κατά την οποία ένα πρόσωπο που δικαιούται παροχές δεν ασκήσει το δικαίωμά του, η αίτηση οικογενειακών παροχών που υποβάλλεται από τον άλλο γονέα πρέπει να ληφθεί υπόψη από τον αρμόδιο φορέα του κράτους μέλους η νομοθεσία του οποίου εφαρμόζεται, αποτελεί τη βάση δικαιώματος του άλλου γονέα για τη χορήγηση των παροχών και αν ασκεί συναφώς επιρροή το γεγονός ότι η συντήρηση του τέκνου βαρύνει κυρίως αυτόν, όπως συμβαίνει εν προκειμένω.
- 24 Εξάλλου, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται κατά πόσον οι μηχανισμοί συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων φορέων των κρατών μελών η νομοθεσία των οποίων έχει εφαρμογή, κατά προτεραιότητα και επικουρικώς, αντιστοίχως, για τη χορήγηση οικογενειακών παροχών, όπως προβλέπονται στο άρθρο 60 του κανονισμού 987/2009, έχουν εφαρμογή και όσον αφορά την ανάκτηση των παροχών αυτών.

25 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Bundesfinanzgericht (Ομοσπονδιακό Φορολογικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

- «1) Έχει η φράση “του κράτους μέλους που είναι αρμόδιο για τη χορήγηση της σύνταξής τους” της δεύτερης περιόδου του άρθρου 67 του [κανονισμού 883/2004] την έννοια ότι παραπέμπει στο κράτος μέλος το οποίο ήταν προηγουμένως αρμόδιο, ως κράτος απασχόλησης, για τις οικογενειακές παροχές και πλέον υποχρεούται σε καταβολή της σύνταξης γήρατος, το δικαίωμα στην οποία θεμελιώνεται στην προηγηθείσα άσκηση στο έδαφός του της ελεύθερης κυκλοφορίας εργαζομένων;
- 2) Έχει η φράση “δικαιώματα που αποκτώνται λόγω οφειλόμενων συντάξεων”, που περιλαμβάνεται στο άρθρο 68, παράγραφος 1, στοιχείο β', σημείο ii), του κανονισμού 883/2004, την έννοια ότι δικαίωμα λήψεως οικογενειακών παροχών θεωρείται ως αποκτηθέν λόγω οφειλόμενης σύνταξης αν, πρώτον, οι νομοθετικές διατάξεις της Ένωσης ή του κράτους μέλους προβλέπουν ως προϋπόθεση για το δικαίωμα σε οικογενειακή παροχή τη λήψη σύνταξης και, επιπλέον, δεύτερον, η προϋπόθεση της λήψης σύνταξης πληρούται πράγματι σε επίπεδο πραγματικών περιστάσεων, με αποτέλεσμα η “απλώς οφειλόμενη σύνταξη” να μην εμπίπτει στο άρθρο 68, παράγραφος 1, στοιχείο β', σημείο ii), του κανονισμού 883/2004 και το οικείο κράτος μέλος να μη θεωρείται “κράτος καταβολής της σύνταξης” από απόψεως του δικαίου της Ένωσης;

- 3) Σε περίπτωση που για την ερμηνεία του όρου “κράτος καταβολής της σύνταξης” αρκεί το να οφείλεται απλώς σύνταξη:

Σε περίπτωση λήψης σύνταξης γήρατος, το δικαίωμα επί της οποίας εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής των κανονισμών για τους διακινούμενους εργαζόμενους και απορρέει από την προηγούμενη απασχόληση σε κράτος μέλος σε χρονική περίοδο κατά την οποία είτε μόνο το κράτος διαμονής είτε αμφότερα τα κράτη δεν ήταν ακόμη μέλη της [Ευρωπαϊκής] Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου [(ΕΟΧ)], έχει η φράση “παρέχονται, εφόσον απαιτείται, υπό μορφή διαφορικού συμπληρώματος, για το τμήμα που υπερβαίνει το προαναφερόμενο ποσό [παροχών]”, η οποία περιλαμβάνεται στο άρθρο 68, παράγραφος 2, δεύτερη περίοδος, δεύτερη ημιπερίοδος, του κανονισμού 883/2004, την έννοια ότι το δίκαιο της Ένωσης κατοχυρώνει τις οικογενειακές παροχές στον μέγιστο δυνατό βαθμό ακόμη και σε περίπτωση λήψης σύνταξης, υπό το πρίσμα της αποφάσεως [της 12ης Ιουνίου 1980, Laterza (733/79, EU:C:1980:156)];

- 4) Έχει το άρθρο 60, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του κανονισμού 987/2009 την έννοια ότι αντιτίθεται στο άρθρο 2, παράγραφος 5, του [FLAG], κατά το οποίο, σε περίπτωση διαζυγίου, το δικαίωμα λήψεως οικογενειακού επιδόματος και επιδόματος τέκνων ανήκει στον γονέα που είναι επικεφαλής του νοικοκυριού για όσο διάστημα το ενήλικο τέκνο που σπουδάζει αποτελεί μέλος του νοικοκυριού του, ακόμη και αν ο γονέας αυτός δεν έχει υποβάλει αίτηση ούτε στο κράτος κατοικίας ούτε στο κράτος καταβολής της σύνταξης, με αποτέλεσμα ο έτερος γονέας, ο οποίος κατοικεί ως συνταξιούχος στην Αυστρία και φέρει πράγματι το αποκλειστικό βάρος συντήρησης του τέκνου, να μπορεί να στηρίξει απευθείας στο άρθρο 60, παράγραφος 1, τρίτο εδάφιο, του κανονισμού 987/2009 το δικαίωμα για λήψη οικογενειακού επιδόματος και επιδόματος τέκνων από τον φορέα του κράτους μέλους του οποίου η νομοθεσία εφαρμόζεται κατά προτεραιότητα;

- 5) Έχει το άρθρο 60 παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του κανονισμού 987/2009 την έννοια ότι ο εργαζόμενος της Ένωσης πρέπει επίσης, προκειμένου να αποδείξει ότι έχει συμφέρον να μετάσχει στην εθνική διαδικασία που αφορά οικογενειακές παροχές, να φέρει κατά κύριο λόγο το βάρος [του οικείου μέλους της οικογένειας ή του νοικοκυριού], κατά την έννοια του άρθρου 1, στοιχείο θ', σημείο 3, του κανονισμού 883/2004;
- 6) Έχουν οι διατάξεις περί διαδικασίας διαλόγου του άρθρου 60 του κανονισμού 987/2009 την έννοια ότι η διαδικασία αυτή πρέπει να διεξάγεται από τους αρμόδιους φορείς των κρατών μελών όχι μόνον στην περίπτωση χορηγήσεως των οικογενειακών παροχών, αλλά και σε περίπτωση αναζητήσεως των παροχών αυτών;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου, του δεύτερου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

- 26 Με το πρώτο, το δεύτερο και το τρίτο προδικαστικό ερώτημα, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί πώς πρέπει να ερμηνευθούν το άρθρο 67, δεύτερη περίοδος, και το άρθρο 68, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 883/2004, προκειμένου να καθοριστεί, στην περίπτωση προσώπου που λαμβάνει συντάξεις σε δύο κράτη μέλη, το κράτος μέλος βάσει της νομοθεσίας του οποίου δικαιούται το εν λόγω πρόσωπο, ενδεχομένως κατά προτεραιότητα, να λάβει οικογενειακές παροχές.
- 27 Εισαγωγικά, διαπιστώνεται ότι πρόσωπο όπως ο DN εμπίπτει στο υποκειμενικό πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 883/2004, ο οποίος εφαρμόζεται, κατά το άρθρο του 2, παράγραφος 1, στους υπηκόους κρατών μελών που κατοικούν σε κράτος μέλος και υπάγονται ή είχαν υπαχθεί στη νομοθεσία ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών, καθώς και στα μέλη της οικογένειάς τους και στους επιζώντες αυτών.
- 28 Επιπλέον, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι οι επίμαχες οικογενειακές παροχές συνιστούν «οικογενειακές παροχές», κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, στοιχείο ι', του κανονισμού 883/2004.
- 29 Το άρθρο 67 του κανονισμού αυτού αφορά, όπως προκύπτει από τον τίτλο του, την καταβολή των οικογενειακών παροχών, μεταξύ άλλων, στην περίπτωση κατά την οποία τα «[μ]έλη οικογένειας [κατοικούν] σε άλλο κράτος μέλος». Η δεύτερη περίοδος του άρθρου αυτού εισάγει συναφώς ειδική ρύθμιση κατά την οποία, στην περίπτωση αυτή, «οι συνταξιούχοι δικαιούνται τις οικογενειακές παροχές σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους που είναι αρμόδιο για τη χορήγηση της σύνταξής τους» (πρβλ. απόφαση της 27ης Φεβρουαρίου 2014, Würker, C-32/13, EU:C:2014:107, σκέψη 49).
- 30 Όσον αφορά το κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για τη χορήγηση της σύνταξης ενός προσώπου, κατά την έννοια της ως άνω περιόδου, από το άρθρο 1, στοιχείο ιθ', του κανονισμού 883/2004 προκύπτει ότι, για τους σκοπούς του κανονισμού αυτού, ως «αρμόδιο κράτος μέλος» νοείται το κράτος μέλος στο οποίο ευρίσκεται ο αρμόδιος φορέας, ο οποίος ορίζεται στο εν λόγω άρθρο 1, στοιχείο ιζ', ως ο φορέας στον οποίο είναι ασφαλισμένος ο ενδιαφερόμενος κατά τον χρόνο υποβολής της αίτησης για παροχή ή ο φορέας από τον οποίο ο ενδιαφερόμενος δικαιούται ή θα δικαιούνταν παροχές, εάν ο ίδιος, μέλος ή μέλη της οικογένειάς του κατοικούσαν στο κράτος μέλος στο οποίο ευρίσκεται ο φορέας αυτός.

- 31 Επομένως, η έννοια του «αρμόδιου κράτους μέλους» δεν μπορεί να περιορίζεται, για την εφαρμογή του άρθρου 67, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 883/2004, στον καθορισμό του κράτους μέλους που υποχρεούται να καταβάλει σύνταξη στον ενδιαφερόμενο λόγω της άσκησης από αυτόν του δικαιώματος ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο έδαφος του εν λόγω κράτους μέλους.
- 32 Στην υπόθεση της κύριας δίκης, ο DN λαμβάνει συντάξεις τόσο από τη Δημοκρατία της Πολωνίας όσο και από τη Δημοκρατία της Αυστρίας για τις περιόδους ασφάλισης που συμπληρώθηκαν στα εν λόγω κράτη μέλη. Κατά συνέπεια, έκαστο εξ αυτών πρέπει να θεωρηθεί ως «αρμόδιο για τη χορήγηση της σύνταξής του», κατά την έννοια της προαναφερθείσας στην προηγούμενη σκέψη διάταξης, οπότε δικαιούται οικογενειακές παροχές σύμφωνα με τη νομοθεσία των δύο αυτών κρατών μελών.
- 33 Πάντως, στην περίπτωση που οφείλονται παροχές δυνάμει διαφορετικών νομοθεσιών, πρέπει να εφαρμοστούν οι προβλεπόμενοι στο άρθρο 68 του κανονισμού 883/2004 κανόνες κατά της σώρευσης δικαιωμάτων (πρβλ. απόφαση της 18ης Σεπτεμβρίου 2019, Moser, C-32/18, EU:C:2019:752, σκέψη 40).
- 34 Ωστόσο, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, για να μπορεί να γίνει δεκτό ότι υφίσταται σώρευση δικαιωμάτων λήψης οικογενειακών παροχών σε δεδομένη περίπτωση, δεν αρκεί να οφείλονται παροχές εντός του κράτους μέλους και να υπάρχει, παράλληλα, δυνατότητα καταβολής τους σε άλλα κράτη μέλη (πρβλ. απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2015, Trapkowski, C-378/14, EU:C:2015:720, σκέψη 32 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 35 Πράγματι, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι, για να μπορεί να γίνει δεκτό ότι οικογενειακές παροχές οφείλονται δυνάμει της νομοθεσίας κράτους μέλους, η νομοθεσία του κράτους αυτού πρέπει να αναγνωρίζει το δικαίωμα λήψης παροχών υπέρ του μέλους της οικείας οικογενείας. Κατά συνέπεια, απαιτείται να πληροί ο ενδιαφερόμενος όλες τις προϋποθέσεις, τόσο τυπικές όσο και ουσιαστικές, τις οποίες προβλέπει η νομοθεσία του κράτους αυτού για να μπορεί να ασκήσει το εν λόγω δικαίωμα (πρβλ. απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 2010, Schwemmer, C-16/09, EU:C:2010:605, σκέψη 53).
- 36 Εν προκειμένω, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι ούτε ο DN ούτε η πρώην σύζυγός του μπόρεσαν να λάβουν οικογενειακές παροχές στην Πολωνία για τη συντήρηση της θυγατέρας τους που κατοικούσε στο εν λόγω κράτος μέλος, δεδομένου ότι το ποσό της σύνταξης που λάμβανε ο DN στην Αυστρία υπερέβαινε το ανώτατο όριο εισοδήματος που παρείχε δικαίωμα λήψης τέτοιων παροχών δυνάμει της πολωνικής νομοθεσίας.
- 37 Επομένως, δεδομένου ότι ούτε ο DN ούτε η πρώην σύζυγός του μπορούσαν να λάβουν οικογενειακές παροχές στην Πολωνία, οι κανόνες προτεραιότητας του άρθρου 68 του κανονισμού 883/2004 δεν έχουν εφαρμογή σε περίπτωση όπως η επίμαχη στην υπόθεση της κύριας δίκης.
- 38 Κατά συνέπεια, στο πρώτο, στο δεύτερο και στο τρίτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 67, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού 883/2004 έχει την έννοια ότι, όταν ένα πρόσωπο λαμβάνει συντάξεις σε δύο κράτη μέλη, το πρόσωπο αυτό δικαιούται οικογενειακές παροχές σύμφωνα με τη νομοθεσία των δύο αυτών κρατών μελών. Όταν η λήψη τέτοιων παροχών σε ένα από τα κράτη μέλη αποκλείεται δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, δεν έχουν εφαρμογή οι κανόνες προτεραιότητας που προβλέπονται στο άρθρο 68, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού αυτού.

Επί του τέταρτου και του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος

- 39 Από τη διατύπωση του τέταρτου και του πέμπτου προδικαστικού ερωτήματος, τα οποία πρέπει να εξεταστούν από κοινού, προκύπτει ότι, με τα ερωτήματα αυτά, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 60, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του κανονισμού 987/2009 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας μόνον ο γονέας που ζει με το τέκνο έχει δικαίωμα λήψης οικογενειακών παροχών, με αποτέλεσμα, ακόμη και σε περίπτωση μη υποβολής αιτήσεως για τη χορήγηση τέτοιων παροχών από τον εν λόγω γονέα, ο άλλος γονέας, ο οποίος φέρει εκ των πραγμάτων το αποκλειστικό οικονομικό βάρος της συντήρησης του τέκνου, να μην δικαιούται τις παροχές αυτές.
- 40 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, μολονότι οι κανονισμοί 883/2004 και 987/2009 ορίζουν τους κανόνες που καθιστούν δυνατό τον προσδιορισμό των προσώπων που δύνανται να ζητήσουν τη χορήγηση οικογενειακών παροχών, ο καθορισμός των δικαιούχων των οικογενειακών παροχών γίνεται, όπως προκύπτει από το άρθρο 67 του πρώτου κανονισμού, βάσει του εθνικού δικαίου (πρβλ. απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2015, Trapkowski, C-378/14, EU:C:2015:720, σκέψεις 43 και 44).
- 41 Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 60, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του κανονισμού 987/2009 ορίζει ότι, σε περίπτωση κατά την οποία το πρόσωπο που δικαιούται να ζητήσει τη χορήγηση οικογενειακών παροχών δεν ασκήσει το δικαίωμά του, οι αρμόδιοι φορείς των κρατών μελών λαμβάνουν υπόψη τις αιτήσεις χορηγήσεως των παροχών που υποβάλλονται από τα πρόσωπα ή τους φορείς που ορίζει η διάταξη αυτή, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνεται ο «άλλος γονέας».
- 42 Το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει ότι, όπως προκύπτει από το γράμμα και την οικονομία της διάταξης αυτής, πρέπει να γίνεται διάκριση μεταξύ της υποβολής αιτήσεως για τη χορήγηση οικογενειακών παροχών και του δικαιώματος λήψης τέτοιων παροχών. Πράγματι, μολονότι, όπως προκύπτει επίσης από το γράμμα της διάταξης αυτής, αρκεί η υποβολή αιτήσεως για τη χορήγηση των εν λόγω παροχών από ένα από τα πρόσωπα που δύνανται να ζητήσουν τη χορήγησή τους προκειμένου ο αρμόδιος φορέας να υποχρεούται να λάβει υπόψη την αίτηση αυτή, το δίκαιο της Ένωσης δεν αποκλείει το ενδεχόμενο ο φορέας αυτός, εφαρμόζοντας το εθνικό δίκαιο, να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δικαιούχος των οικογενειακών παροχών για ορισμένο τέκνο είναι άλλο πρόσωπο και όχι εκείνο που υπέβαλε την αίτηση για τη χορήγηση των παροχών αυτών (πρβλ. απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2015, Trapkowski, C-378/14, EU:C:2015:720, σκέψεις 46 έως 48).
- 43 Επομένως, το άρθρο 60, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του κανονισμού 987/2009 δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση δυνάμει της οποίας δικαίωμα λήψεως οικογενειακών παροχών υφίσταται μόνον υπέρ του γονέα που ζει με το τέκνο, οπότε, ακόμη και αν ο γονέας δεν υποβάλει αίτηση για τη χορήγηση τέτοιων παροχών, ο άλλος γονέας, ο οποίος φέρει εκ των πραγμάτων το αποκλειστικό οικονομικό βάρος της συντήρησης του τέκνου, δεν δικαιούται τις παροχές αυτές (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2015, Trapkowski, C-378/14, EU:C:2015:720, σκέψη 50).
- 44 Τούτου δοθέντος, στην υπόθεση της κύριας δίκης, ενώ η πρώην σύζυγος του DN, η οποία ζει με τη θυγατέρα τους, ουδέποτε υπέβαλε στην Αυστρία αίτηση χορήγησης οικογενειακών επιδομάτων ή εκπτώσεων φόρου, η φορολογική αρχή χορήγησε τις επίμαχες οικογενειακές παροχές στον DN χωρίς να απαιτήσει από την πρώην σύζυγό του δήλωση αποποίησης του επιδόματος. Η εν λόγω διοικητική αρχή επιδιώκει, στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, την ανάκτηση των επίμαχων οικογενειακών παροχών βάσει του άρθρου 26, παράγραφος 1, του FLAG, στηριζόμενη, επικουρικώς, στην εθνική ρύθμιση που μνημονεύθηκε στη σκέψη 39 της παρούσας αποφάσεως.

- 45 Επομένως, προκύπτει ότι, εν προκειμένω, η αίτηση χορηγήσεως οικογενειακών παροχών που υπέβαλε ο DN ελήφθη υπόψη, σύμφωνα με το άρθρο 60, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του κανονισμού 987/2009, από τη φορολογική αρχή η οποία αρχικώς αποφάσισε να κάνει δεκτή την αίτηση, πράγμα που εναπόκειται ωστόσο στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει.
- 46 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι, για την επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης, πρέπει, μεταξύ άλλων, να εξεταστεί αν, υπό τις περιστάσεις αυτές, η ανάκτηση των επίμαχων οικογενειακών παροχών την οποία απαίτησε, στη συνέχεια, η φορολογική αρχή είναι αντίθετη προς τη διάταξη αυτή.
- 47 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, στο πλαίσιο της συνεργασίας μεταξύ των εθνικών δικαστηρίων και του Δικαστηρίου όπως αυτή καθιερώνεται στο άρθρο 267 ΣΛΕΕ, απόκειται στο τελευταίο να δώσει στο εθνικό δικαστήριο μια χρήσιμη απάντηση που να του παρέχει τη δυνατότητα να επιλύσει τη διαφορά της οποίας έχει επιληφθεί. Υπό το πρίσμα αυτό, το Δικαστήριο μπορεί να αναδιατυπώσει, εφόσον είναι αναγκαίο, τα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί, προκειμένου να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο όλα τα ερμηνευτικά στοιχεία που ενδέχεται να του είναι χρήσιμα για την έκδοση αποφάσεως στην υπόθεση της οποίας έχει επιληφθεί, ασχέτως του αν στα υποβληθέντα ερωτήματα γίνεται μνεία των στοιχείων αυτών. Το δε Δικαστήριο οφείλει να συναγάγει, από το σύνολο των στοιχείων που του παρέχει το εθνικό δικαστήριο και ιδίως από το σκεπτικό της αποφάσεως περί παραπομπής, εκείνα τα στοιχεία του δικαίου της Ένωσης τα οποία χρειάζονται ερμηνεία λαμβανομένου υπόψη του αντικειμένου της διαφοράς (πρβλ. απόφαση της 18ης Μαΐου 2021, *Asociația «Forumul Judecătorilor din România»* κ.λπ., C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 και C-397/19, EU:C:2021:393, σκέψη 131 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).
- 48 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι με το τέταρτο και το πέμπτο προδικαστικό ερώτημα ζητείται να διευκρινιστεί, κατ' ουσίαν, αν το άρθρο 60, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του κανονισμού 987/2009 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία παρέχει τη δυνατότητα ανάκτησης των οικογενειακών παροχών που, ελλείψει υποβολής αίτησης από τον δικαιούχο γονέα δυνάμει της ρύθμισης αυτής, χορηγήθηκαν στον άλλο γονέα, του οποίου η αίτηση ελήφθη υπόψη από τον αρμόδιο φορέα σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, και ο οποίος πράγματι φέρει το αποκλειστικό οικονομικό βάρος της συντήρησης του τέκνου.
- 49 Όπως προκύπτει από το γράμμα του άρθρου 60, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του κανονισμού 987/2009, μολοντί, στην περίπτωση που ο γονέας ο οποίος δικαιούται οικογενειακές παροχές δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας δεν υπέβαλε αίτηση, ο αρμόδιος φορέας του οικείου κράτους μέλους υποχρεούται να λάβει υπόψη την αίτηση που υπέβαλε άλλο πρόσωπο το οποίο αφορά η διάταξη αυτή, ωστόσο η απόρριψη της δεύτερης αίτησης, με την αιτιολογία ότι, δυνάμει της εν λόγω ρύθμισης, το πρόσωπο αυτό δεν είναι εκείνο που δικαιούται να λάβει τις εν λόγω παροχές, αποτελεί ευχέρεια που καταλείπεται στον εν λόγω φορέα.
- 50 Πάντως, στην υπόθεση της κύριας δίκης, η φορολογική αρχή, στο μέτρο που δέχθηκε την αίτηση του DN για τη χορήγηση οικογενειακών παροχών, δεν έκανε χρήση της ευχέρειας αυτής. Υπό τις συνθήκες αυτές, η απόφαση της αρχής να δεχθεί την αίτηση είναι σύμφωνη με το άρθρο 60, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του κανονισμού 987/2009.

- 51 Πρέπει να γίνει δεκτό ότι, υπό τις περιστάσεις της υπόθεσης της κύριας δίκης, η απόφαση αυτή είναι επίσης σύμφωνη με τον σκοπό του άρθρου 60, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, το οποίο, λόγω της παραπομπής που περιέχει στα άρθρα 67 και 68 του κανονισμού 883/2004, αντιστοιχεί στον σκοπό των διατάξεων των τελευταίων αυτών άρθρων (πρβλ. απόφαση της 18ης Σεπτεμβρίου 2019, Moser, C-32/18, EU:C:2019:752, σκέψη 34).
- 52 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, δυνάμει του άρθρου 67 του κανονισμού 883/2004, ένα πρόσωπο μπορεί να ζητήσει οικογενειακές παροχές για τα μέλη της οικογένειάς του που κατοικούν σε άλλο κράτος μέλος και όχι στο κράτος μέλος που είναι αρμόδιο για τη χορήγηση των παροχών αυτών, ως εάν τα μέλη της οικογένειάς του να κατοικούσαν στο δεύτερο κράτος μέλος (απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2015, Trapkowski, C-378/14, EU:C:2015:720, σκέψη 35). Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 34 των προτάσεών του, το άρθρο αυτό συνεπάγεται μια σφαιρική προσέγγιση κατά την οποία ο αρμόδιος φορέας οφείλει να εξετάζει την κατάσταση της οικογένειας στο σύνολό της προκειμένου να καθορίσει τα δικαιώματα σε οικογενειακές παροχές, δεδομένου ότι οι παροχές αυτές δεν μπορούν, από τη φύση τους, να θεωρηθούν ότι οφείλονται σε ένα άτομο ανεξάρτητα από την οικογενειακή του κατάσταση [πρβλ. απόφαση της 2ας Απριλίου 2020, Caisse pour l'avenir des enfants (Τέκνο συζύγου μεθοριακού εργαζομένου), C-802/18, EU:C:2020:269, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 53 Κατά το άρθρο 1, στοιχείο κστ', του κανονισμού 883/2004, ως «οικογενειακή παροχή» νοούνται όλες οι παροχές σε είδος ή σε χρήμα που προορίζονται να αντισταθμίσουν τα οικογενειακά βάρη, εξαιρουμένων των προκαταβολών παροχών διατροφής και των ειδικών επιδομάτων τοκετού και υιοθεσίας που αναφέρονται στο παράρτημα I του εν λόγω κανονισμού. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ότι η έκφραση «να αντισταθμίσουν τα οικογενειακά βάρη» πρέπει να θεωρείται ότι αναφέρεται, μεταξύ άλλων, σε συνεισφορά του κράτους στον οικογενειακό προϋπολογισμό, η οποία σκοπεύει στην ελάφρυνση των βαρών που συνεπάγεται η συντήρηση των τέκνων [απόφαση της 2ας Σεπτεμβρίου 2021, INPS (Επίδομα τοκετού και μητρότητας για τους κατόχους ενιαίας άδειας), C-350/20, EU:C:2021:659, σκέψη 57 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία].
- 54 Υπό το πρίσμα του σκοπού αυτού, πρέπει να γίνει δεκτό, όπως το δέχθηκε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 38 των προτάσεών του, ότι το άρθρο 60 παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του κανονισμού 987/2009, προβλέποντας ότι, σε περίπτωση μη υποβολής αιτήσεως από τον γονέα που δικαιούται οικογενειακές παροχές δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η αίτηση που υποβάλλεται, μεταξύ άλλων, από τον «άλλο γονέα», αποσκοπεί να διασφαλίσει ότι, σε κάθε περίπτωση, οι εν λόγω παροχές συμβάλλουν, σύμφωνα με το αντικείμενό τους, στον οικογενειακό προϋπολογισμό και αντισταθμίζουν τα έξοδα συντήρησης.
- 55 Επομένως, όπως κατ' ουσίαν επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 39 έως 41 των προτάσεών του, όταν η χορήγηση οικογενειακών παροχών στον «άλλο γονέα», κατά την έννοια της εν λόγω διάταξης, είχε ως αποτέλεσμα την επίτευξη του σκοπού των παροχών αυτών, η αίτηση ανάκτησης των παροχών αντιβαίνει στον εν λόγω σκοπό.
- 56 Όπως, όμως, προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, στην υπόθεση της κύριας δίκης, ο DN, μολοντί δεν είναι ο γονέας που δικαιούται τις επίμαχες οικογενειακές παροχές δυνάμει της αυστριακής νομοθεσίας, φέρει κατά κύριο λόγο το βάρος της συντήρησης της θυγατέρας του και απέδωσε σε αυτήν τις οικογενειακές παροχές που έλαβε κατά την επίμαχη στην υπόθεση αυτή περίοδο.

- 57 Πρέπει να γίνει δεκτό ότι, υπό τις περιστάσεις αυτές, οι επίμαχες οικογενειακές παροχές εκπλήρωσαν πράγματι τον σκοπό τους, οπότε η επιστροφή τους θα αντέβαινε στον σκοπό του άρθρου 60, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του κανονισμού 987/2009.
- 58 Κατά συνέπεια, στο τέταρτο και στο πέμπτο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 60, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του κανονισμού 987/2009 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία παρέχει τη δυνατότητα ανάκτησης των οικογενειακών παροχών που, ελλείψει υποβολής αίτησης από τον δικαιούχο γονέα δυνάμει της ρύθμισης αυτής, χορηγήθηκαν στον άλλο γονέα, του οποίου η αίτηση ελήφθη υπόψη από τον αρμόδιο φορέα σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, και ο οποίος πράγματι φέρει το αποκλειστικό οικονομικό βάρος της συντήρησης του τέκνου.

Επί του έκτου προδικαστικού ερωτήματος

- 59 Κατόπιν της απαντήσεως που δόθηκε στο πρώτο, στο δεύτερο και στο πέμπτο προδικαστικό ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο έκτο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 60 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπíπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πέραν εκείνων των εν λόγω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (έβδομο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Το άρθρο 67, δεύτερη περίοδος, του κανονισμού (ΕΚ) 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας,

έχει την έννοια ότι:

όταν ένα πρόσωπο λαμβάνει συντάξεις σε δύο κράτη μέλη, το πρόσωπο αυτό δικαιούται οικογενειακές παροχές σύμφωνα με τη νομοθεσία των δύο αυτών κρατών μελών. Όταν η λήψη τέτοιων παροχών σε ένα από τα κράτη μέλη αποκλείεται δυνάμει της εθνικής νομοθεσίας, δεν έχουν εφαρμογή οι κανόνες προτεραιότητας που προβλέπονται στο άρθρο 68, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού αυτού.

- 2) Το άρθρο 60, παράγραφος 1, τρίτη περίοδος, του κανονισμού (ΕΚ) 987/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009, για καθορισμό της διαδικασίας εφαρμογής του κανονισμού 883/2004,

έχει την έννοια ότι:

αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία παρέχει τη δυνατότητα ανάκτησης των οικογενειακών παροχών που, ελλείψει υποβολής αίτησης από τον δικαιούχο γονέα δυνάμει της ρύθμισης αυτής, χορηγήθηκαν στον άλλο γονέα, του οποίου η αίτηση ελήφθη υπόψη από τον αρμόδιο φορέα σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, και ο οποίος πράγματι φέρει το αποκλειστικό οικονομικό βάρος της συντήρησης του τέκνου.

(υπογραφές)